ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΙΝΕ/ΓΣΕΕ

Τεύχος 19, Νοέμβριος 1996

ΙΝΕ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΣΕΕ

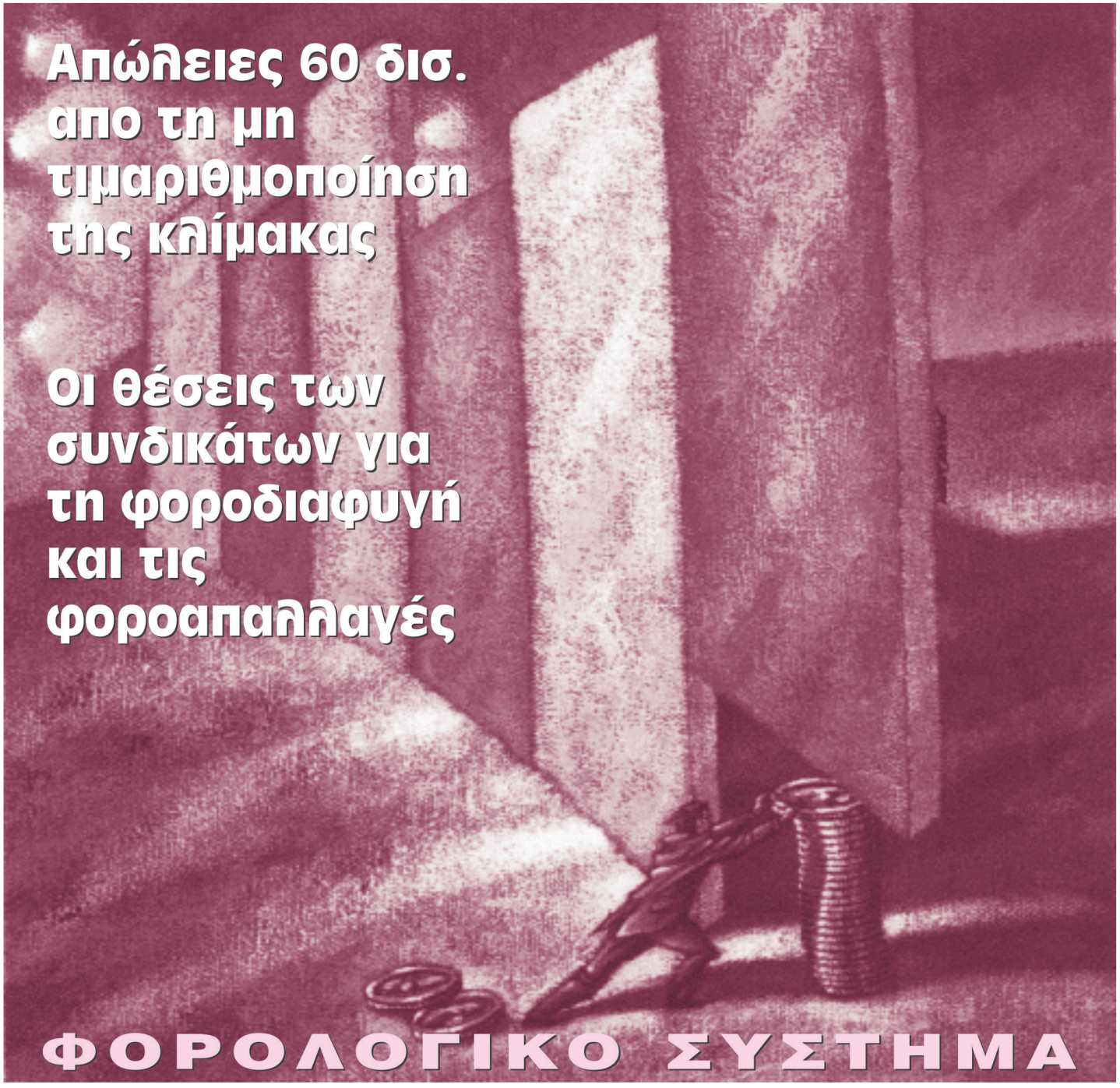

Απώλειες 60 δισ. απο τη μη τιμαριθμοποίηση της κλίμακας

Οι θέσεις των συνδικάτων για τη φοροδιαφυγή και τις φοροαπαλλαγές

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

ΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΑΛΛΑΞΕΙ ΣΤΟ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ • Η ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗ ΕΝΤΟΚΩΝ, ΟΜΟΛΟΓΩΝ ΚΑΙ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ • ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ ΓΙΑ ΤΟ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ • ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ • ΤΑ ΚΕΝΤΡΑ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΩΝ ΑΝΕΡΓΩΝ ΣΤΗΝ ΙΡΛΑΝΔΙΑ • ΟΙ ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

ΙΝΕ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΣΕΕ

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Η άδικη και μονομερής κατανομή των βαρών του φορολογικού συστήματος στους μισθωτούς και τους συνταξιούχους, έχει πολλές φορές επισημανθεί από τις συνδικαλιστικές οργανώσεις, οι οποίες έχουν θέσει τα τελευταία χρόνια ως αίτημα πρώτης γραμμής την ριζική αναμόρφωσή του.
Ωστόσο μέχρι σήμερα ελάχιστες αλλαγές έχουν γίνει προς την κατεύθυνση αυτή, ενώ ταυτόχρονα δεν πραγματοποιήθηκαν ούτε εκείνες οι προσαρμογές του συστήματος, που θα διατηρούσαν τουλάχιστον την φορολόγηση των χαμηλών εισοδηματικών τάξεων στα προηγούμενα επίπεδα.
Στην επιδείνωση της κατανομής των φορολογικών βαρών, συμβάλλει αποφασιστικά η μη τιμαριθμοποίηση της φορολογικής κλίμακας, εξαιτίας της οποίας οι συνδικαλιστικές οργανώσεις υπολογίζουν ότι οι μισθωτοί και συνταξιούχοι θα απολέσουν - μέσα στο 1997 - το ποσό των 60 δισ. δραχμών.
Η ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ στο τεύχος αυτό παρουσιάζει το σύνολο των θέσεων των συνδικαλιστικών οργανώσεων, για τις αλλαγές που πρέπει να γίνουν στο ασφαλιστικό σύστημα, τις αδικίες που περιέχει, τις απόψεις τους για τις φοροαπαλλαγές αλλά και για την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής. Ακόμη, παρουσιάζονται τα βασικά σημεία του σεμιναρίου για την κοινωνική ασφάλιση, που πραγματοποίησε το Ινστιτούτο Εργασίας, καθώς και το σεμινάριο για την συνδικαλιστική εκπαίδευση των γυναικών. Τέλος, αναλύεται ο τρόπος λειτουργίας των κέντρων υποστήριξης των ανέργων στην Ιρλανδία και παρουσιάζονται οι κοινωνικές και ψυχολογικές επιπτώσεις της ανεργίας.

ΕΝΗΜΕΡΩΣ • ΜΗΝΙΑΊΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΌ ΤΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΎΤΟΥ ΕΡΓΑΣΊΑΣ ΤΗΣ ΓΣΕΕ

ΕΚΔΌΤΗΣ: Πόπη Τσουκάτου • **ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΉ ΕΠΙΤΡΟΠΉ:** ΤΟ Δ.Σ. ΤΟΥ ΙΝΕ, *Πρόεδρος:* Πόπη Τσουκάτου, *Αντιπρόεδρος:* Δ. Στρατούλης, *Γρ. Οικονομικού:* Ηλ. Σακελαριάδης, *Μέλη:* Γ. Ντάσης, Γ. Ρωμανιάς, Γ. Χριστοδούλου, Σ. Μαντζουράνης, Φ. Φατούρος, Γ. Ποντικός • **ΕΠΙΜΈΛΕΙΑ ΥΛΗΣ:** Κ. Παπαδής • **ΓΡΑΦΕΊΑ:** Εμμ. Μπενάκη 71Α, Αθήνα 106 81, Τηλ: 3304469-74, Fax: 3304452 • **ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΊΗΣΗ - ΠΑΡΑΓΩΓΉ:** ΚΑΜΠΥΛΗ, Αριστοτέλους 36, Τηλ: 8215007, 8215675, Fax: 8215007

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΚΛΙΜΑΚΑ

Απώλειες 60 δισ. για εργαζόμενους και συνταξιούχους

Το ποσό των 60 δισ. δραχμών θα χάσουν το 1997 οι εργαζόμενοι και οι συνταξιούχοι από τη μη τιμαριθμοποίηση της φορολογικής κλίμακας ενώ το σύνολο των φορολογουμένων αναμένεται για τον ίδιο λόγο να επιβαρυνθεί επιπλέον 105 δισ. δρχ.

Εξαιτίας της μη τιμαριθμοποίησης της φορολογικής κλίμακας έχει υπολογισθεί ότι ο κάθε μισθωτός έχασε την περίοδο 1992-1996 από 175.000 δρχ.

Τα στοιχεία αυτά δόθηκαν στην δημοσιότητα από τις διοικήσεις της ΓΣΕΕ, της ΑΔΕΔΥ, της Ομοσπονδίας Εφοριακών, της ΟΤΟΕ, και της Ομοσπονδίας Λογιστών. Αναλυτικά, το σύνολο των στοιχείων που παρουσίασαν οι οργανώσεις, μετά την ανακοίνωση των οικονομικών μέτρων της κυβέρνησης είναι τα εξής:

Το προηγούμενο διάστημα δόθηκαν στη δημοσιότητα τα τελικά στοιχεία του Υπουργείου Οικονομικών που αφορούσαν 3.975.685 φορολογικές δηλώσεις όπου επιβεβαιώθηκε κατά τον πλέον κατηγορηματικό τρόπο ότι οι μισθωτοί και συνταξιούχοι σήκωσαν και φέτος το μεγαλύτερο φορολογικό βάρος, πλήρωσαν τα 362 δισ. από τα 665 δισ. του συνολικού φόρου εισοδήματος δηλαδή το 55,2%.

Είναι λοιπόν ανάγκη το συνδικαλιστικό κίνημα να απαιτήσει την αλλαγή αυτού του περισσότερο άδικου και αντιλαϊκού φορολογικού συστήματος της Ευρώπης, να απαιτήσει και να επιβάλλει μια ριζική φορολογική μεταρρύθμιση που:

α. ουσιαστικά θα ελαφρύνει φορολογικά τους μισθωτούς και συνταξιούχους,

β. θα αλλάζει την σχέση άμεσων-έμμεσων φόρων υπέρ των πρώτων,

γ. θα κτυπά την φοροδιαφυγή και φοροαποφυγή και θα διευρύνει την φορολογική βάση ώστε να πληρώσουν όλοι σύμφωνα με την φοροδοτική τους ικανότητα και να φορολογηθεί ο πλούτος.

Η μη ορθολογική και δίκαιη κατανομή των φορολογικών βαρών και οι εμφανιζόμενες ανισορροπίες στα δημοσιονομικά μεγέθη (μεγάλο έλλειμμα προϋπολογισμού) έχει σοβαρές επιπτώσεις στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας, την απασχόληση και την αύξηση του πραγματικού εισοδήματος.

Οταν το δημόσιο χρέος και τα τοκοχρεωλύσια που προέρχονται για την εξυπηρέτηση του ελλείμματος των Κρατών Προϋπολογισμού έχουν πάρει εκρηκτικές διαστάσεις, υποσκάπτεται κάθε προσπάθεια οικονομικής ανάκαμψης και τα αδιέξοδα συνεχίζονται.

Πρέπει επομένως να υπάρξουν τολμηρά βήματα για μια γενναία φορολογική μεταρρύθμιση.

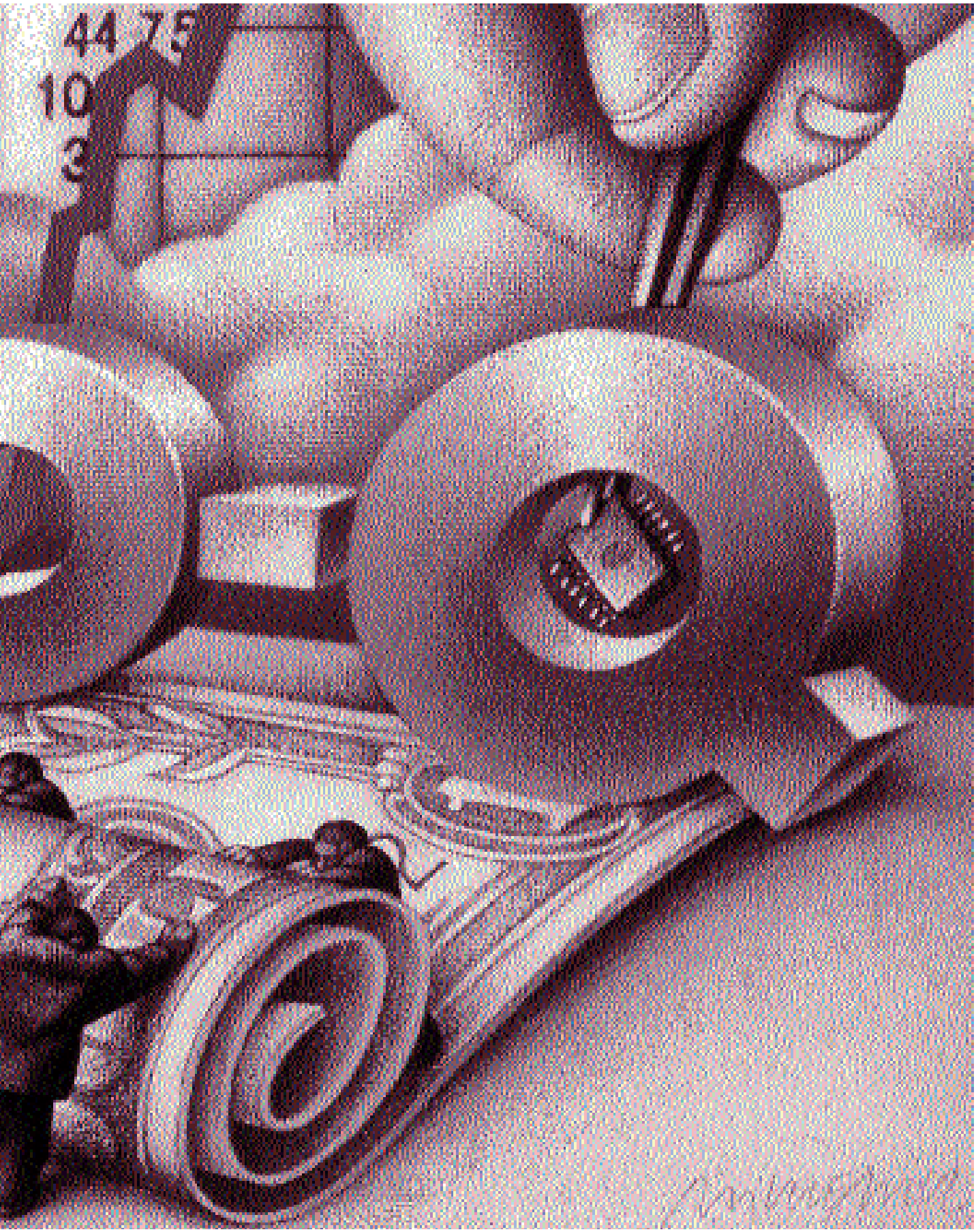

Τι πρέπει να απαιτήσει

Στην Ελλάδα τα έσοδα από την άμεση φορολογία, είναι χαμηλά σε σύγκριση με άλλες χώρες. Για να αποτελέσει ο φόρος μέσο αναπτυξιακής, σταθεροποιητικής και αναδιανεμητικής πολιτικής, θα πρέπει τα έσοδα από την φορολόγηση φυσικών και νομικών προσώπων να αυξηθούν και να προσεγγίσουν τα επίπεδα των άλλων χωρών της Ευρωπαϊκής Ενωσης. Για την επίτευξη αυτού του στόχου απαιτείται η μείωση της φοροδιαφυγής και της παραοικονομίας, η διεύρυνση της φορολογικής βάσης και η αποκατάσταση της φορολογικής δικαιοσύνης.

Η ριζική μεταρρύθμιση του φορολογικού συστήματος της χώρας, αποτελεί πάγια θέση του συνδικαλιστικού κινήματος. Οι βασικές κατευθύνσεις που προτείνουμε προς αυτήν την κατεύθυνση είναι:

-Η αντιμετώπιση εισοδηματικών ανισοτήτων

-Η αντιστροφή της σχέσης άμεσων/έμμεσων φόρων

-Η τιμαριθμοποίηση της φορολογικής κλίμακας

-Η υπερφορολόγηση λόγω πληθωρισμού πλήττει περισσότερο τους μισθωτούς και τους συνταξιούχους οι οποίοι δεν έχουν την ευχέρεια να κρύψουν τις ονομαστικές αυξήσεις των εισοδημάτων τους. Το γεγονός ότι τα φορολογικά κλιμάκια παραμένουν τα ίδια από το 1992 έχει ως αποτέλεσμα να δημιουργείται μετατόπιση του φορολογικού βάρους από τις κατηγορίες των φορολογούμενων που διαφεύγουν προς τις κατηγορίες μισθωτών και συνταξιούχων, παρά το γεγονός ότι τα πραγματικά εισοδήματα των τελευταίων παραμένων αμετάβλητα ή μειώνονται. Για να μη συμβεί αυτό απαιτείται πλήρης ετήσια αναπροσαρμογή του εύρους των κλιμακίων της φορολογικής κλίμακας καθώς και των άλλων παραμέτρων (απαλλαγών - εκπτώσεων - αφορολόγητων ποσών...), οι οποίες είναι εκφρασμένες σε απόλυτα ποσά καθώς και η διατήρηση των φορολογικών συντελεστών στα ίδια επίπεδα.

Η πάταξη της φοροδιαφυγής και της παραοικονομίας. Η μηχανογράφηση και Μηχανοργάνωση του Υπουργείου Οικονομικών.

Η έλλειψη Μηχανογράφησης και Μηχανοργάνωσης του Υπουργείου Οικονομικών, αίτιο της εκτεταμένης φοροδιαφυγής και της περιορισμένης απόδοσης των φορολογικών εσόδων, πράγμα που συνέβαλε επί σειρά ετών στην δημιουργία ελλειμμάτων και στην μετατόπιση του φορολογικού βάρους προς τους μισθωτούς και τους συνταξιούχους ως εύκολη λεία.

Το συνδικαλιστικό κίνημα επισημαίνει ότι πρέπει να καταβληθεί σημαντική προσπάθεια ώστε να αλλάξουν οργανωτικές δομές και νοοτροπίες διοικούντων και διοικούμενων.

Το ήδη έτοιμο θεσμικό πλαίσιο για την αναδιάρθρωση των υπηρεσιών του ΥΠΟΙΚ πρέπει να υλοποιηθεί με την άμεση στελέχωση των νέων υπηρεσιών (Σώμα Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος, Επιθεωρητές, ΥΠΟΙΚ,

Η πάταξη της φοροδιαφυγής

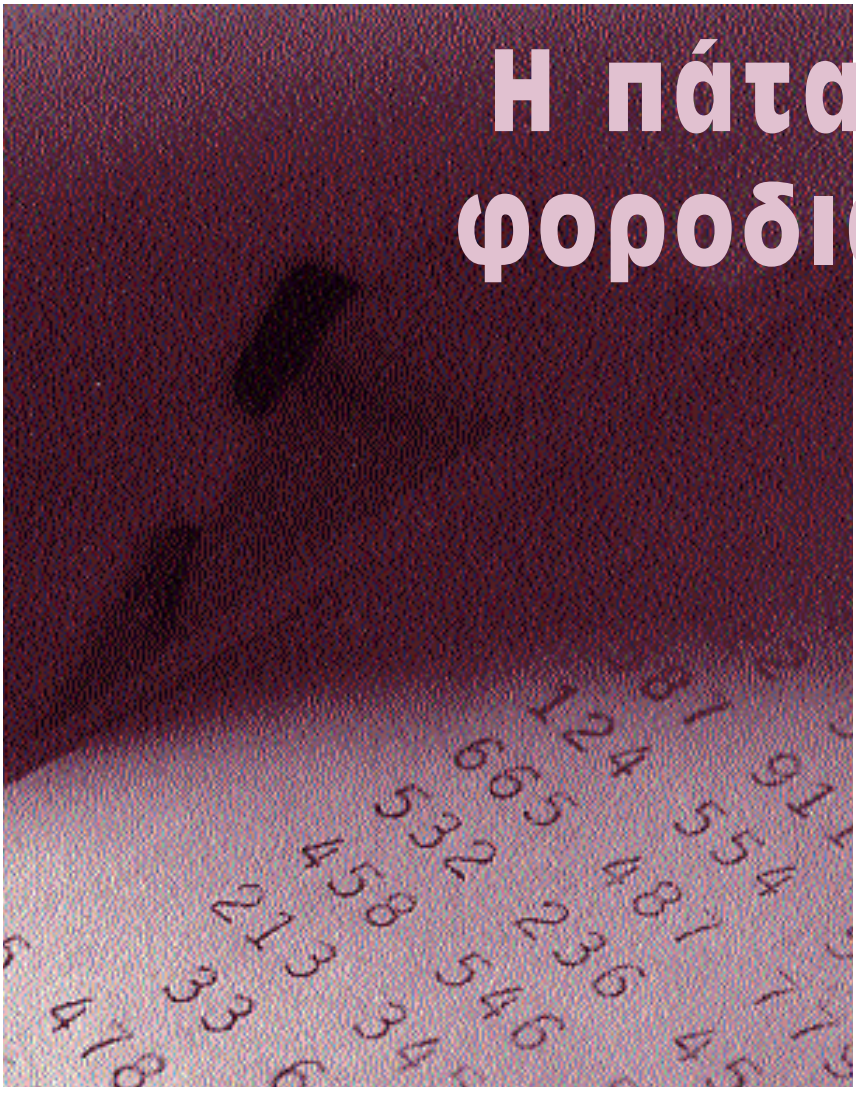

Η αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο οποιαδήποτε προσπάθειας για ένα αποτελεσματικό και δίκαιο σύστημα, ενώ όπως δείχνει η διεθνής εμπειρία το μέγεθος της φοροδιαφυγής εξαρτάται κυρίως από τη δυνατότητα και πιθανότητα αποκάλυψης της φοροδιαφυγής και το ύψος των ποινών που επιβάλλεται. Είναι επομένως αναγκαία:

- Ολοκλήρωση των διαδικασιών μηχανογράφησης όλων των ΔΟΥ και των τελωνιακών υπηρεσιών ώστε να καταστεί δυνατή η άμεση διασταύρωση στοιχείων. Επίσης, διασταύρωση στοιχείων που διαθέτει το ΚΕΠΥΟ με αυτά των Ασφαλιστικών Ταμείων, των Υποθηκοφυλακείων, των Τραπεζών κλπ.
- Η επίσπευση των διαδικασιών κατάρτισης του Εθνικού Κτηματολογίου, για την αποτελεσματική εφαρμογή του «πόθεν έσχες» και στη φορολόγηση της ακίνητης περιουσίας που ήδη εξαγγέλθηκε.
- Η καθιέρωση δειγματοληπτικών και σε βάθος ελέγχων στις κατηγορίες φορολογουμένων με τις μεγαλύτερες δυνατότητες φοροδιαφυγής.
- Η κατάργηση της μεθόδου του «κλεισίματος» παλαιών υποθέσεων με κίνητρο ευεργετικές διατάξεις που αντίκεινται στις αρχές της φορολογικής δικαιοσύνης. Μέθοδος που επιβράβευσε τους ασυνεπείς φορολογούμενους δημιουργώντας προσδοκίες που επιτείνουν την φοροδιαφυγή.
- Η ύπαρξη διαρκούς και ουσιαστικής πολιτικής βούλησης και κυρίως η μετουσίωσή της σε καθημερινή πράξη και προσπάθεια για περιστολή της φοροδιαφυγής με προτεραιότητες και στόχους τις μεγάλες εισαγωγικές και εξαγωγικές και πολυεθνικού χαρακτήρα εμπορικές επιχειρήσεις, όπου στις δραστηριότητές τους υπάρχουν εστίες για την ανάπτυξη μεγάλης σε ύψος και έκταση φοροδιαφυγής (χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί και η περίπτωση μεγάλης εταιρείας εμπορίας πετρελαιοειδών, που ήλθε πρόσφατα στη δημοσιότητα).

Η αντιμετώπιση των ακραίων περιπτώσεων αδικιών από την εφαρμογή στην πράξη των αντικειμενικών κριτηρίων φορολόγησης πρέπει να γίνει το συντομότερο δυνατό με τις αναγκαίες παρεμβάσεις.

Τέλος, η εφαρμογή των αντικειμενικών κριτηρίων, χωρίς να ισχυριζόμαστε ότι είναι ο καταλληλότερος τρόπος διεύρυνσης της φορολογικής βάσης και δικαιότερης κατανομής των φορολογικών βαρών, θεωρούμε πως πρέπει να διατηρηθούν μέχρι την εφαρμογή της μηχανοργάνωσης των Υπηρεσιών του Υπουργείου Οικονομικών, με τη βοήθεια της οποίας μπορούν τότε να εφαρμοστούν και άλλοι καταλληλότεροι και πιο αποτελεσματικοί τρόποι φορολόγησης. Οπως παραδείγματος χάρη έλεγχοι με βάση τους θεσμοθετημένους ελεγκτικούς κανόνες για να συλλαμβάνεται και φορολογείται το πραγματικό εισόδημα.

Φορολογική δικαιοσύνη

Η αύξηση των δημοσίων εσόδων αλλά και η αποκατάσταση της φορολογικής δικαιοσύνης μπορούν να επιτευχθούν μέσα από τον περιορισμό της παραοικονομίας και της φοροδιαφυγής. Είναι αναγκαίο επομένως να ολοκληρωθεί η μηχανογράφηση και η εξειδίκευση στελεχών ώστε να βελτιωθεί ο φοροεισπρακτικός μηχανισμός.

Διαφορετικά η αφαίμαξη θα συνεχίσει να προσανατολίζεται προς τα μικρά και μεσαία κυρίως εισοδήματα, που έχουν ήδη πληρώσει ακριβά την λιτότητα και δεν υπάρχουν περαιτέρω περιθώρια. Πρέπει να αναζητηθεί η ανεύρεση εσόδων με βάση το Σύνταγμα που προβλέπει καταβολή φόρου ανάλογα με τις δυνατότητες (φοροδοτική ικανότητα) και όχι να πληρώνουν πάντα οι ίδιοι και κατά τεκμήριο οι πιο εύκολοι (μισθωτοί και συνταξιούχοι).

Τα μέτρα άμεσης απόδοσης εσόδων που προωθεί η κυβέρνηση λόγω του μεγέθους της απαιτούμενης δημοσιονομικής πολιτικής προσαρμογής και τα στενά χρονικά όρια που υπάρχουν δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να πλήξουν μόνο τους μισθωτούς και τους συνταξιούχους, όπως γίνεται συνήθως, αλλά να έχουν παράλληλα ως στόχο την δικαιότερη κατανομή των βαρών.

Τιμάριθμος και φορολογική κλίμακα

Η μη τιμαριθμοποίηση της φορολογικής κλίμακας, που εδώ και τρία χρόνια παραμένει η ίδια, θα έχει σαν αποτέλεσμα την αύξηση της φορολογικής επιβάρυνσης των μισθωτών. Ονομαστική αύξηση του 1995, που κυμάνθηκε στο 8-10%, έφερε φορολογική επιβάρυνση της τάξης του 25-30%.

Ηδη και φέτος, όπως προκύπτει από τις φορολογικές δηλώσεις, που υποβλήθηκαν το 1996 οι μισθωτοί δήλωσαν το 65% του συνολικά δηλωθέντος εισοδήματος και πλήρωσαν το 57% του αναλογούντος φόρου.

Από τη μη τιμαριθμοποίηση της φορολογικής κλίμακας και με δεδομένο ότι προς τα πάνω υπάρχει οροφή στο φορολογικό συντελεστή, πλήττονται, κυρίως τα μικρά και μεσαία εισοδήματα.

Από το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με το δεδομένο, ότι το φορολογικό μας εισόδημα στηρίζεται κυρίως στην έμμεση φορολογία (68% του συνόλου των εσόδων) και λιγότερο στην άμεση φορολογία (32%) και εφόσον οι έμμεσοι φόροι πλήττουν δυσανάλογα τα χαμηλά εισοδήματα, δε μπορεί σε καμία περίπτωση η όποια αύξηση του εισοδήματος των μισθωτών και συνταξιούχων να καταλήγει στην πράξη σε μείωση.

Φορολόγηση έντοκων, ομολόγων και τραπεζικών παραγώγων

Υπάρχει θετική εξέλιξη με την εξαγγελία της φορολόγησης των τίτλων του δημοσίου πρέπει όμως να μετουσιωθεί σε θεσμό.

Το επιχείρημα που προβάλετε ότι μία τέτοια φορολογία θα απαιτήσει την αύξηση των επιτοκίων δεν ευσταθεί, πρώτα γιατί ο πληθωρισμός μειώνεται (και η κυβέρνηση λέει ότι θα μειωθεί ακόμη περισσότερο το 1997), δεύτερον γιατί δεν υπάρχουν εύκολοι εναλλακτικοί τρόποι επένδυσης των ποσών που διατίθενται από ιδιώτες για την αγορά κρατικών τίτλων.

Επιπλέον αν αυτό οδηγήσει σε παραγωγικές επενδύσεις ή σε αγορά ή κατασκευή ακινήτων μόνο θετικές επιπτώσεις μπορεί να έχει στην οικονομική δραστηριότητα και την απασχόληση. Σε ό,τι αφορά τον κίνδυνο διαρροής και γενικότερα την τρέχουσα κινδυνολογία περί εξόδου κεφαλαίων από την χώρα και πρόβλημα στην εισροή νέου συναλλάγματος, αναφέρουμε ότι σύμφωνα με την Τράπεζα Ελλάδας, τα συνολικά διαθέσιμα έχουν φτάσει στο ιστορικό ύψος των 20 δισ. δολαρίων, ενώ από τις εκλογές μέχρι σήμερα οι εισροές κεφαλαίων ανέρχονται σε 3-3,5 δισ. δολάρια, παρά τις προθέσεις φορολόγησης τίτλων του Δημοσίου, τραπεζικών παραγώγων και καταθέσεων σε συνάλλαγμα. Ενα μέρος των εισροών είναι ανεπιθύμητο, γιατί εκμεταλλεύεται βραχυπρόθεσμες αποδόσεις με αποτέλεσμα οι τοποθετήσεις αυτές να μην συμβάλλουν στην χρηματοδότηση της οικονομίας, ενώ αντίθετα αυξάνουν την ρευστότητα και δημιουργούν πληθωρισμό. Με τα σημερινά δεδομένα η πραγματική απόδοση φτάνει τις τέσσερις ποσοστιαίες μονάδες (8,4% ο πληθωρισμός, 12,3% επιτόκιο εντόκων). Στο εξωτερικό ο τόκος των τίτλων κυμαίνεται γύρω στο 4,5%, που με πληθωρισμό γύρω στο 2% (Ευρώπη) αφήνει πραγματική απόδοση γύρω στο 2,5%. Η απόδοση δηλαδή στην Ελλάδα είναι σχεδόν διπλάσια της Ευρώπης.

Μέρος της φορολόγησης των κρατικών τίτλων, τραπεζικών παραγώγων και της ακίνητης περιουσίας προτείνουμε να αποδίδεται αποκλειστικά για την αντιμετώπιση της ανεργίας και αντιμετώπιση της χρηματοδότησης της κοινωνικής ασφάλισης.

Οι θέσεις για τις φοροαπαλλαγές

Το έλλειμμα της κοινωνικής δικαιοσύνης στο φορολογικό μας σύστημα, παραμένει μεγάλο. Το φορολογικό σύστημα πέρα από άδικο και γραφειοκρατικό είναι αναποτελεσματικό και αντιαναπτυξιακό. Οι φοροαπαλλαγές, που έχουν θεσπισθεί στο διάστημα της τελευταίας 20ετίας και ισχύουν μέχρι σήμερα, ξεπερνούν τις οκτακόσιες (800).

Οι φοροαπαλλαγές αυτές, όπως έχουν θεσπισθεί και ισχύουν αποτελούν την ανοικτή πληγή του φορολογικού μας συστήματος γιατί δημιουργούν συνεχώς στρεβλώσεις και παρενέργειες και γι' αυτό η αντιμετώπισή τους επιβάλλεται να γίνει άμεσα.

Ο φοροαπαλλαγές, που αφορούν ομάδες φορολογουμένων με μεγάλη

οικονομική, κοινωνική και πολιτική ισχύ καθώς και άλλες κατηγορίες φορολογουμένων, στους οποίους έχουν δοθεί φοροαπαλλαγές - αρκετές μάλιστα έχουν δοθεί σε περιόδους όπου η κεντρική πολιτική εξουσία γίνεται πιο ελαστική (π.χ. σε παρατεταμένες προεκλογικές περιόδους) - θα πρέπει να επανεξετασθούν από μηδενική βάση.

Στο σύνολο όμως των φοροαπαλλαγών, υπάρχουν και αυτές, που αφορούν ευπαθείς κοινωνικές ομάδες (πολύτεκνοι, ανάπηροι, τυφλοί κ.ά.) και που όχι μόνο δεν πρέπει να καταργηθούν, αλλά αντιθέτως πρέπει να διευρυνθούν και να επεκταθούν, ώστε να διατηρείται συγχρόνως η κοινωνικότητα του φορολογικού συστήματος και να αμβλύνονται οι υπάρχουσες αδικίες.

Επίσης θα πρέπει να διατηρηθούν οι φοροαπαλλαγές, που αφορούν μισθωτούς και συνταξιούχους, γιατί αυτοί είναι τα πρώτα, τα μόνιμα και τα μεγαλύτερα θύματα του φορολογικού συστήματος αλλά και της γενικότερης εισοδηματικής πολιτικής των τελευταίων 6-7 χρόνων. Η κατάργηση, συνεπώς, των όποιων φοροαπαλλαγών τους, θα καταστήσει δυσμενέστατη την ήδη δυσμενή θέση τους. Γι' αυτό και ο όποιος περιορισμός σε φοροαπαλλαγές μισθωτών και συνταξιούχων, σε καμία περίπτωση δεν πρέπει και δεν μπορεί να σημαίνει και μείωση του εισοδήματός τους.

Το φορολογικό μας σύστημα πρέπει ακόμα, με κοινωνικά δίκαιο τρόπο, να λειτουργεί συγχρόνως και στην κατεύθυνση υλοποίησης του Προϋπολογισμού μέσω της είσπραξης των φορολογικών εσόδων αλλά και σαν μοχλός ανάπτυξης.

Οι όποιες φοροαπαλλαγές έχουν μέχρι σήμερα δοθεί ως «φορολογικά κίνητρα» για επενδύσεις και ανάπτυξη, δυστυχώς δεν λειτούργησαν στο

Η Επιβάρυνση των χαμηλόμισθων

Κατά τη διάρκεια της παρουσίασης των θέσεών τους οι συνδικαλιστικές οργανώσεις παρέθεσαν παραδείγματα με την επιβάρυνση των χαμηλόμισθων από την μη τιμαριθμοποίηση της φορολογικής κλίμακας. Συγκεκριμένα:
Ενας εργαζόμενος που το 1992 δήλωνε εισόδημα 2,5 εκατ. δρχ. πλήρωσε φόρο 60.000 δρχ. Μόνο με την αύξηση του τιμαρίθμου το εισόδημά του το 1996 έφθασε στις 3.917.500 δρχ. και ο φόρος που αντιστοιχεί είναι 272.635 δρχ. Εάν είχε γίνει τιμαριθμοποίηση της φορολογικής κλίμακας θα πλήρωνε φόρο 96.675 δρχ., δηλαδή επιβαρύνθηκε με 175.950 δρχ.

Τι προτείνουν τα συνδικάτα

- Τιμαριθμοποίηση της φορολογικής κλίμακας και εκλογίκευση αυτής με την πρόσθεση ενδιάμεσων φορολογικών κλιμακίων.
- Αύξηση του αφορολόγητου ποσού στο επίπεδο που κάθε φορά θα διαμορφώνονται οι ετήσιες ακαθάριστες αποδοχές του κατώτερου ημερομίσθιου της ΕΓΣΣΕ.
- Είσπραξη των βεβαιωμένων φόρων και πάταξη της φοροκλοπής (φόρου εισοδήματος και ΦΠΑ).
- Αντιστροφή της σχέσης άμεσων - έμμεσων φόρων με στόχο την μείωση της έμμεσης φορολογίας.
- Επέκταση και διεύρυνση του πόθεν έσχες και των τεκμαρτών δαπανών.
- Επιβολή περιβαλλοντολογικών φόρων στις επιχειρήσεις που ρυπαίνουν το περιβάλλον κατά τα πρότυπα των άλλων χωρών.
- Υποβολή ταυτόχρονα Ενιαίας Δήλωσης Φορολογίας εισοδήματος και περιουσίας.
- Απλούστευση του Φορολογικού συστήματος.
- Αποδέσμευση της υποβολής Φορολογικών Δηλώσεων από τις οφειλές (καταγραφή φορολογικών υποχρεώσεων).
- Κατάργηση των φοροαπαλλαγών σύμφωνα με όσα παραπάνω αναπτύσσουμε.
- Ολοκλήρωση των διαδικασιών μηχανογράφησης όλων των ΔΟΥ και των τελωνιακών υπηρεσιών ώστε να καταστεί δυνατή η άμεση διασταύρωση στοιχείων.

βαθμό που έπρεπε και έτσι ούτε τις αναμενόμενες επενδύσεις στη χώρα μας είχαμε ούτε, πολύ περισσότερο, ανάπτυξη. Πρέπει, συνεπώς, σε κάθε περίπτωση να υπάρξουν φορολογικά κίνητρα για επενδύσεις αλλά στα καινούργια δεδομένα, που υποαγορεύονται από τις νέες συνθήκες και την αναπτυξιακή προοπτική της Ελληνικής Οικονομίας.Οφείλουμε τέλος να επισημάνουμε, πως το μέτρο της κατάργησης των φοροαπαλλαγών, δεν μπορεί από μόνο του να επιτύχει το στόχο της αύξησης των φορολογικών εσόδων και μάλιστα κατά 900 δισ. που προβλέπει ο νέος.Προϋπολογισμός,

Κατανομή φόρου κατα επαγγελματικές ομάδες

	Φορολογούμενοι		Δηλωθέν εισόδημα συν/κό εισοδ. πηγών χωρίς τεκμήρια δαπ. διαβίωσης				Αναλογών και συμπληρωματικός φόρος	
Κατηγορίες Επαγγελμάτων	Αριθμός	Επί τοις % του συνόλου	Δραχμές	Επί τοις % του συνόλου	Μέσος όρος σε δραχμές	Επί τοις % του μ.όρου	Δραχμές	Επί τοις % του συνόλου
Σύνολο Φορολογουμ.	3.926.857		10.301.036.310.639		2.750.544		625.963.944.059	
Εισοδηματίες	422.765	10,3	482.709.397.170	4,5	1.141.791	41,5	33.053.717.214	5,3
Εμπόροι-Βιομ/νοι Βιοτ-Επιτ.	689.897	17,6	2.252.859.235.313	20,9	3.265.501	118,7	154.509.240.232	24,7
Γ/ργοί-Κτ/φοι Αλιείς Εκδ.	324.969	8,3	308.725.577.521	2,9	950.015	34,5	7.063.571.951	1,1
Μισθωτοί	1.492.351	38,0	4.597.249.208.595	45,3	3.281.567	119,3	257.077.654.956	41,1
Ελεύθεροι Επαγγελμ.	125.515	3,2	674.542.169.491	6,2	5.376.671	195,5	77.902.155.668	12,4
Συνταξιούχοι	871.364	22,2	2.184.650.722.545	22,2	2.507.162	91,2	96.352.557.048	15,4

Δηλωθέν εισόδημα και μέσος όρος φόρος ανά κατηγορία φορολογουμένων

	Αριθμός		Δηλωθέν εισόδημα		Μέσο εισόδημα		Αναλογών φόρος		Μέσος φόρος		
	1995	1996	1995	1996	1995	1996	1995	1996	1995	1996	Διάφορα
Σύνολο φορ/νων	3.731.119	3.926.859	9.354.003	10.807.036	2.507.024	2.750.554	471.527	625.963	126.377	159.405	26,1%
Εισοδηματίες	399.253	422.765	418.045	482.709	1.047.069	1.141.791	25.816	33.053	64.662	78.185	18,1%
Έμποροι,βιομ/νοι,βιοτέχνες επιτηδευματίες	662.282	689.897	1.943.457	2.252.859	2.934.486	3.265.501	118.675	154.509	179.192	223.960	20,0%
Γεωργοί, κτη/φοι, αλιείς	294.990	324.969	236.769	308.725	802.635	950.015	4.699	7.068	15.931	21.752	40,9%
Μισθωτοί	1.438.639	1.492.351	4.323.247	4.897.249	3.005.095	3.281.567	190.725	257.077	132.573	172.264	28,9%
Ελεύθεροι επαγγελματίες	117.801	125.513	574.450	674.842	4.876.450	5.376.671	61.125	77.902	518.889	620.670	12,9%
Συνταξιούχοι	818.154	871.364	1.858.033	2.184.650	2.271.007	2.507.162	70.484	96.352	86.150	110.577	27,7%

Τα ποσά είναι σε εκατομμύρια δραχμές

Πηγή : ΚΕΠΥΟ

ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ ΤΟΥ ΙΝΕ

Το ασφαλιστικό σύστημα σήμερα

Τα προβλήματα της κοινωνικής ασφάλισης ήταν το αντικείμενο συνδικαλιστικών σεμιναρίων που πραγματοποίησε το Ινστιτούτο Εργασίας της ΓΣΕΕ τους προηγούμενους μήνες με την ευθύνη του επιστημονικού του διευθυντή Σ. Ρομπόλη. Το σεμινάριο παρακολούθησαν 25 συνδικαλιστές εκπρόσωποι των συνδικαλιστικών τους οργανώσεων στα διοικητικά συμβούλια των ασφαλιστικών τους ταμείων. Κατά τη διάρκεια των σεμιναρίων τα θέματα της κοινωνικής ασφάλισης ανέπτυξαν με εισηγήσεις του οι κ.κ. Γ. Αμίτσης, Μ. Μποζανίνος, Σ. Ρομπόλης, Σ. Λαιμός, και Δ. Στρατούλης.

Τα βασικά σημεία των θεμάτων που αναπτύχθηκαν ήταν τα εξής:

Η ανάπτυξη του διεθνούς και ευρωπαϊκού πλαισίου κοινωνικής ασφάλισης περιελάμβανε τις παρεμβάσεις των Διεθνών Οργανισμών.

Συγκεκριμένα: α) Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (οικουμενική διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου, το διεθνές σύμφωνο για τα οικονομικά, κοινωνικά και μορφωτικά δικαιώματα, την σύμβαση για το καθεστώς των προσφύγων, την σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού και της εξάλειψης όλων των μορφών διάκρισης κατά των γυναικών).

β) Συμβούλιο της Ευρώπης (Ευρωπαϊκός Κώδικας Κοινωνικής ασφάλειας, ευρωπαϊκός κοινωνικός χάρτης και το συμπληρωματικό πρωτόκολλο, συστάσεις στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης).

γ) Διεθνής Οργάνωση Εργασίας (διάκριση μεταξύ συμβάσεων και συστάσεων, οι διεθνείς συμβάσεις 102, 103 και 168).

Επίσης αναπτύχθηκαν οι παρεμβάσεις της Ευρωπαϊκής Ενωσης με ιδιαίτερη αναφορά στις αρμοδιότητες που απορρέουν από τις ιδρυτικές συμφωνίες, στους μηχανισμούς συντονισμού και εναρμόνισης του κανονισμού 1408/71, στον κοινωνικό χάρτη των θεμελιωδών κοινωνικών δικαιωμάτων των εργαζομένων, στην σύσταση για τη σύγκλιση των στόχων και των πολιτικών κοινωνικής προστασίας και στο Λευκό βιβλίο για την κοινωνική πολιτική στην Ευρωπαϊκή Ενωση.

Στην Ελλάδα

Η ανάλυση του συστήματος κοινωνικών ασφαλίσεων στην Ελλάδα επικεντρώθηκε:

- στις εννοιολογικές αποσαφηνίσεις του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης και των φορέων του, σε σχέση με τα συστήματα κοινωνικής ασφάλειας και κοινωνικής

Πρόνοιας

- στον χαρακτήρα, ιδιότητες, περιεχόμενο του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης καθώς και στο ιστορικό πλαίσιο διαμόρφωσής του
- στην οργάνωση, διοίκηση, λειτουργία του συστήματος Κοινωνικής ασφάλισης και στους φορείς του, σε συνδυασμό με την ανάλυση της νομικής μορφής των φορέων Κοιν. Ασφάλισης στην Ελλάδα (Ν.Π.Δ.Δ. και ΝΠΙΔ, Ειδικοί λογαριασμοί, αλληλοβοηθητικά ταμεία κλπ).
- στην χρηματοδότηση του συστήματος Κοιν. Ασφάλισης (διμερής, τριμερής, κοινωνικοί πόροι, κρατικές επιχορηγήσεις,ελλείμματα).
- στις κρατικές παρεμβάσεις στο σύστημα Κοιν. Ασφάλισης με την έννοια της χρησιμοποίησής του και των πόρων από το κράτος και τρίτους
- στον κοινωνικό προϋπολογισμό, στον τύπο οργάνωση του συστήματος Κοιν. Ασφάλισης, σύμφωνα με τους ασφαλιστικούς νόμους των αρχών της δεκαετίας του ΄90 με έμφαση τους δύο πόλους, Δημόσιο και ιδιωτικό κερδοσκοπικό.

Στην παρουσίαση των κατευθύνσεων του συνδικαλιστικού κινήματος στην Ελλάδα και την Ε.Ε. για την αναμόρφωση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης υπογραμμίστηκε η αναγκαιότητα μίας νέας προσέγγισης και συσχέτισης της Κοινωνικής ασφάλισης με την απασχόληση, την ανεργία, τις εργασιακές σχέσεις, το εισόδημα

και την γήρανση του πληθυσμού.

Η ΓΣΕΕ ενόψει του διαλόγου για το Ασφαλιστικό που ανακοινώθηκε από την κυβέρνηση για το 1997 έχει ήδη αρχίσει από καιρό, σε συνεργασία με το ΙΝΕ, την επεξεργασία των θέσεών της. Μέχρι σήμερα η ΓΣΕΕ έχει υποστηρίξει ότι:

- θεμελιακή προϋπόθεση του διαλόγου αποτελεί η κατάργηση των αντιασφαλιστικών διατάξεων των νόμων 1902/90 και 2084/92.
- Για την αναμόρφωση θεωρεί αναγκαίες τις διαρθρωτικές παρεμβάσεις στις θεμελιώδεις πτυχές του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης δηλ. στην οργάνωση και λειτουργία, στην χρηματοδότηση και τους πόρους, στο επίπεδο των παροχών και στην σχέση κοινωνικής και ιδιωτικής κερδοσκοπικής ασφάλισης.

Πέρα απ' αυτούς τους κατευθυντήριους άξονες, το ΙΝΕ και στην συνέχεια η ΓΣΕΕ θα επεξεργαστούν πιο αναλυτικά και συγκεκριμένα τις προτάσεις της:

Το ευρωπαϊκό συνδικαλιστικό κίνημα (CES) έχει υποστηρίξει ότι δεν αποδέχεται την οικονομική νομισματική ένωση χωρίς απασχόληση και κοινωνική πολιτική. Υποστηρίζει την αναζήτηση νέων πόρων χρηματοδότησης για την κοινωνική ασφάλιση χωρίς όμως να επηρεασθεί το επίπεδο μισθών ή των εισφορών των εργαζομένων. Υποστηρίζει ότι τα κοινωνικά και ασφαλιστικά δικαιώματα πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο της αναθεωρημένης συνθήκης. Τέλος, υποστηρίζει ως βασική θέση την προώθηση της απασχόλησης και την μείωση της ανεργίας και του κοινωνικού αποκλεισμού στην Ε.Ε.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Το σεμινάριο κρίθηκε ως θετική πρωτοβουλία της ΓΣΕΕ και του ΙΝΕ παρά τις κάποιες τεχνικές δυσλειτουργίες.

Επανάληψη του σεμιναρίου για την κοινωνική ασφάλιση και επεξεργασία εξειδίκευσής του στο μέλλον με ειδικότερα θέματα.

Πραγματοποίηση, με τη μορφή ημερίδας στο εσωτερικό του συνδικαλιστικού κινήματος, διαλόγου για την στρατηγική και τις θέσεις της ΓΣΕΕ για το ασφαλιστικό. Οι εξειδικευμένες προτάσεις που διατυπώθηκαν από τους συμμετέχοντες για το ασφαλιστικό πρόβλημα στην Ελλάδα, σε συνδυασμό με την εμπειρία τους από την συμμετοχή τους στα Δ.Σ. των ασφαλιστικών ταμείων,

Συνδικαλιστική εκπαίδευση γυναικών

Σεμινάριο εκπαίδευσης εκπαιδευτριών οργάνωσε το Ινστιτούτο Εργασίας της ΓΣΕΕ στις 11-15 Νοεμβρίου με τη συμμετοχή δεκατεσσάρων συνδικαλιστριών. Το σεμινάριο έγινε στα πλαίσια του κοινοτικού προγράμματος LEONARDO και ειδικά στο σκέλος που αφορά τις γυναίκες.

Σκοπός του ειδικού αυτού

προγράμματος είναι - εκτός των άλλων η αναβάθμιση της γυναικείας συμμετοχής στη λήψη αποφάσεων των εργατικών οργανώσεων αλλά και γενικότερα η προώθηση των γυναικών στη στελέχωση του συνδικαλιστικού κινήματος.

Ταυτόχρονα στους στόχους του προγράμματος περιλαμβάνονται η προώθηση των ίσων ευκαιριών μεταξύ των δύο φύλων στην εργασία αλλά και η συμμετοχή των γυναικών στην επαγγελματική κατάρτιση και τις συλλογικές διαπραγματεύσεις.

Ο πρώτος χρόνος υλοποίησης του προγράμματος για τη χώρα μας άρχισε με συναντήσεις εκπροσώπων συνδικαλιστικών και εκπαιδευτικών οργανώσεων της Σκωτίας, της Αγγλίας, της Δανίας, της Φινλανδίας και της Αυστρίας.

Κατά τη διάρκεια επίσκεψης αντιπροσωπείας του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ στα συνδικαλιστικά - εκπαιδευτικά ιδρύματα των χωρών αυτών έγινε μια πρώτη καταγραφή των υποδομών και των προγραμμάτων που διαθέτουν για την συνδικαλιστική εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση των γυναικών.

Ως γενικό συμπέρασμα της πρώτης αυτής εμπειρίας των εκπροσώπων του Ινστιτούτου μπορεί να αναφερθεί το εξής:

Παρά την προσπάθεια του ΙΝΕ τα τελευταία χρόνια η συνδικαλιστική και επαγγελματική κατάρτιση των γυναικών στην Ελλάδα, είναι περιορισμένη σε σχέση με τις χώρες της Δυτικής Ευρώπης.

Ο πρώτος χρόνος υλοποίησης του προγράμματος στη χώρα μας ολοκληρώθηκε με το σεμινάριο που διοργάνωσε το ΙΝΕ.

Η εκπαίδευση κατά τη διάρκεια του σεμιναρίου έγινε από την Esther Quinn, υπεύθυνη εκπαίδευσης του Σκωτικού Τμήματος της Βρετανικής Ομοσπονδίας USDAW (Συνδικάτων Εργαζομένων στο Λιανικό Εμπόριο και τις Διανομές), τα μέλη της οποίας στην πλειοψηφία τους είναι γυναίκες.

Χαιρετισμό στις συνδικαλίστριες που συμμετείχαν απηύθυνε η πρόεδρος του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ Πόπη Τσουκάτου ενώ την απονομή των βεβαιώσεων συμμετοχής έκανε ο γραμματέας οικονομικού του Ινστιτούτου Ηλίας Σακελαριάδης.

Τέλος να σημειωθεί ότι διοικητικά υπεύθυνος για την υλοποίηση του προγράμματος είναι ο συνεργάτης του ΙΝΕ Ν. Σιγάλας και συντονίστρια η Σοφία Κάντα. Υπεύθυνος για το

Τα Κέντρα Υποστήριξης των Ανέργων των Συνδικάτων της Ιρλανδίας

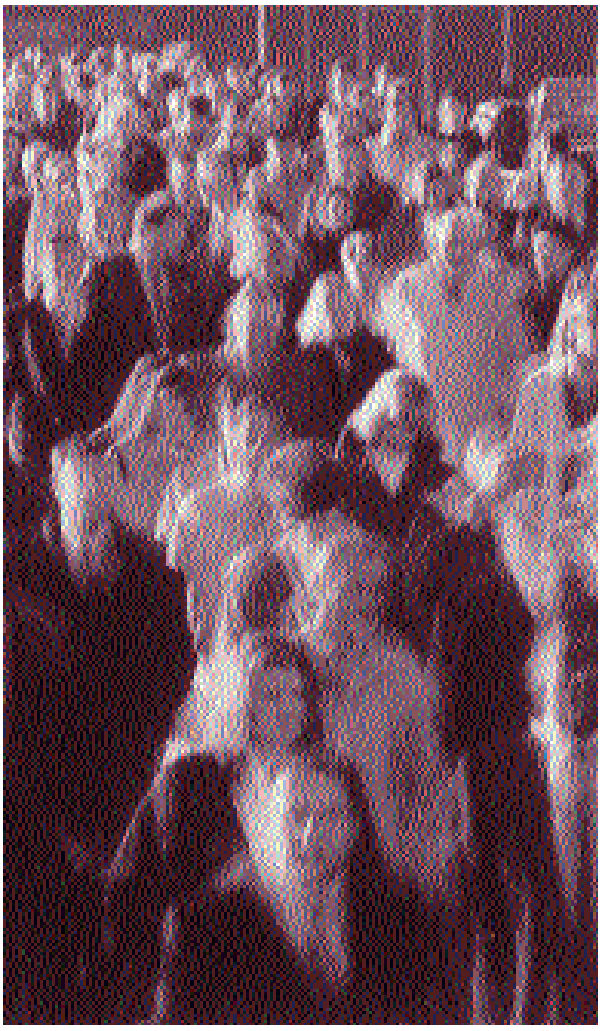

Στις 18 και 19 Νοεμβρίου αντιπροσωπεία της ΓΣΕΕ και του ΙΝΕ επισκέφθηκε στο Δουβλίνο τα Κέντρα Υποστήριξης Ανέργων, τα οποία έχουν δημιουργηθεί από τη Συνομοσπονδία των Συνδικάτων της Ιρλανδίας. Στην αντιπροσωπεία αυτή συμμετείχαν: ο Στέφανος Λαιμός, Γραμματέας Κοινωνικής Πολιτικής της ΓΣΕΕ, ο Γιώργος Ποντικός, μέλος του Δ.Σ. του ΙΝΕ και ο Πέτρος Λινάρδος-Ρυλμόν, Επιστημονικός Συνεργάτης του ΙΝΕ. Την ενημέρωση και ξενάγησή τους ανέλαβε η υπεύθυνη για τα Κέντρα της ιρλανδικής συνομοσπονδίας Esther Cochram.

Τα 35 Κέντρα Υποστήριξης Ανέργων των ιρλανδικών συνδικάτων, έχουν δημιουργηθεί για να εξυπηρετήσουν μακροχρόνια άνεργους και ανέργους που κινδυνεύουν να βρεθούν στην κατάσταση του κοινωνικά αποκλεισμένου. Τους προσφέρουν τη δυνατότητα να ενταχθούν και πάλι στην αγορά εργασίας, ακόμη κι αν αυτό σημαίνει απλώς να ενταχθούν στην κατηγορία των ανέργων που έχουν τη δυνατότητα να διεκδικήσουν και να αναζητήσουν μια θέση απασχόλησης. Τα συνδικάτα της χώρας αυτής αποφάσισαν να αναπτύξουν

νέες δραστηριότητες προς την κατεύθυνση των ανέργων και να μεταφέρουν στο πεδίο αυτό το πνεύμα της αλληλεγγύης του συνδικαλιστικού κινήματος, καθώς και την πείρα της κοινωνικής πρακτικής που διαθέτει.

Πρωτεύουσα σημασία δίνουν τα Κέντρα αυτά σε δραστηριότητες που στηρίζουν κοινωνικά τους μακροχρόνια άνεργους, χωρίς αναγκαστικά να συνδέεται αυτή η στήριξη με την αναζήτηση θέσης απασχόλησης. Δραστηριότητες που βελτιώνουν τις προϋποθέσεις που έχει να βρει δουλειά ο μακροχρόνια άνεργος και που στηρίζουν πρακτικά την αναζήτηση θέσεων εργασίας από τους ανέργους. Προσφέρονται επίσης πληροφορίες για τα δικαιώματα των ανέργων, αλλά και για τα δικαιώματα που αφορούν την κατοικία, την υγεία και την εκπαίδευση. Επίσης προσφέρονται πληροφορίες για επιδότηση της απασχόλησης, ή για επιδότηση της δημιουργίας επιχειρήσεων. Πολλά Κέντρα Υποστήριξης Ανέργων παρέχουν επίσης συστηματική πρακτική βοήθεια σε όσους ανέργους επιλέγουν να δημιουργήσουν δική τους επιχείρηση.

Από την πλευρά των υπευθύνων της Συνομοσπονδίας για το δίκτυο των κέντρων αυτών, διευκρινίζεται ότι δεν αναμένεται η δραστηριότητα των Κέντρων Υποστήριξης Ανέργων να οδηγήσει σαν τέτοια σε μείωση της ανεργίας, αλλά ότι παρόλ' αυτά θεωρείται πολύ σημαντική. Απευθύνεται πράγματι σε κατηγορίες ανέργων που δεν υποστηρίζονται από άλλους θεσμούς και βρίσκονται ή κινδυνεύουν άμεσα να βρεθούν εκτός της αγοράς εργασίας, χάνοντας τη δυνατότητα να διεκδικήσουν μια θέση απασχόληση. Χρειάζεται εδώ να διευκρινιστεί ότι το εργατικό δυναμικό της Ιρλανδίας χαρακτηρίζεται από ένα υψηλό επίπεδο μόρφωσης και ειδίκευσης, σε μια οικονομία που αναπτύσσεται με ραγδαίους ρυθμούς (6-7% αύξηση του ΑΕΠ το χρόνο!), χωρίς όμως να έχει αποφευχθεί η διατήρηση ενός υψηλού ποσοστού ανεργίας και η αναπαραγωγή μιας εκτεταμένης κατηγορίας ευάλωτων κατηγοριών μεταξύ των ανέργων.

Το ότι τα Κέντρα Υποστήριξης Ανέργων έχουν δημιουργηθεί από τα συνδικάτα σημαίνει ότι έχουν αναλάβει και την κύρια ευθύνη της διαχείρισης και συντονισμού των δραστηριοτήτων τους. Οι υπεύθυνοι των κέντρων επιλέγονται από τα τοπικά Συνδικαλιστικά Συμβούλια (αντίστοιχα των Εργατικών Κέντρων), αλλά στα διοικητικά συμβούλια συμμετέχουν εκπρόσωποι άλλων θεσμών ή αντιπροσωπευτικών οργανώσεων σε τοπικό επίπεδο, ειδικότερα δε των εργοδοτικών οργανώσεων. Τα Κέντρα Υποστήριξης Ανέργων εντάσσονται σε «περιφερειακές συμφωνίες», μεταξύ κράτους εργοδοτών και συνδικάτων (38 τέτοιες συμφωνίες έχουν υπογραφεί στην Ιρλανδία) για την αντιμετώπιση των προβλημάτων φθινουσών περιοχών. Υπήρξε κατ' αρχήν μια Εθνική Συμφωνία μεταξύ των τριών μερών, η οποία χάραξε τον προσανατολισμό των περιφερειακών συμφωνιών.

Η χρηματοδότηση των Κέντρων στηρίζεται αρχικά στα προγράμματα επιδότησης της απασχόλησης σε επίπεδο τοπικών κοινοτήτων του ιρλανδικού ΟΑΕΔ. Προέρχεται επίσης από ευρωπαϊκά προγράμματα όπως HORIZON - YOUTHSTART - NOW - LEONARDO - INTERREG. Αλλες πηγές χρηματοδότησης είναι οι συνεισφορές των συνδικαλιστικών οργανώσεων και σε ορισμένες περιπτώσεις οι προσφορές επιχειρήσεων σε τοπικό επίπεδο.

Η συνάντηση με την αντιπροσωπεία της οργάνωσης ανέργων της Ιρλανδίας δεν πραγματοποιήθηκε, παρόλο που είχε προγραμματιστεί. Πάντως σύμφωνα με συνδικαλιστικές πηγές, η οργάνωση των ανέργων δεν συγκεντρώνει σεβαστό αριθμό των ανέργων της χώρας, αλλά κατορθώνει να καλύπτει παρόλα αυτά ένα κενό εκπροσώπησης αυτής της κατηγορίας του πληθυσμού.

Από την υπεύθυνη των ιρλανδικών συνδικάτων δόθηκαν στην ελληνική συνδικαλιστική αντιπροσωπεία γραπτά υλικά για την περαιτέρω ενημέρωση σχετικά με την πολιτική της συνομοσπονδίας για την

Οι ψυχοκοινωνικές επιπτώσεις της ανεργίας

Του ***Γιώργου Α. Λεχουρίτη*** *Ψυχολόγου*

Σήμερα στο χώρο των εργασιακών σχέσεων και γενικά στον τομέα της απασχόλησης, η εξέταση του φαινομένου της ανεργίας πραγματοποιείται μέσα από την εξέλιξη των δεικτών της οικονομίας, και την ανάλυση των ποσοτικών μεγεθών της. Οι ψυχοκοινωνικές επιπτώσεις της ανεργίας, αποτελούν την σκοτεινή πλευρά του φαινομένου και δυστυχώς καταγράφονται με ένα εξαιρετικά ελλιπή τρόπο και δεν γίνονται αντικείμενο επιστημονικού προβληματισμού και ανάλυσης.

Η παγκοσμιοποίηση του βιομηχανικού μοντέλου, επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό την εργασία, την πολιτική και τις ανθρώπινες σχέσεις. Μέσα σε αυτό το περιβάλλον η ανεργία προσλαμβάνει καινούργιες διαστάσεις και μορφές. Ετσι δεν θα σταθούμε στις οικονομικές και τεχνολογικές επιπτώσεις της ανεργίας αλλά και στις ψυχοκοινωνικές της προεκτάσεις που τείνουν να κλονίσουν το κοινωνικό υπόβαθρο και τα θεμέλια των σύγχρονων κοινωνιών.

Οι ψυχοκοινωνικές επιπτώσεις της ανεργίας, προσλαμβάνουν πλέον ένα δομικό χαρακτήρα, θέτουν βέβαια ερωτηματικά σε κοινωνικές αξίες του πολιτισμού μας και εκμηδενίζουν συστηματικά την ανθρώπινη ευαισθησία και αξιοπρέπεια, επηρεάζοντας ολόκληρο το πλέγμα των κοινωνικών σχέσεων της κοινωνίας.

Οι αρνητικές επιπτώσεις της ανεργίας ουσιαστικά υποβαθμίζουν την ίδια κοινωνική φύση του ανθρώπου υποδαυλίζουν και υπονομεύουν το βασικό δικαίωμα στην εργασία και παραμερίζουν την κοινωνική του προσφορά στο επίπεδο της κοινωνίας.

Πόσο όμως τα πολιτικά κόμματα και οι κοινωνικές οργανώσεις έχουν συνειδητοποιήσει την φύση του προβλήματος; Πόσο έχουν ευαισθητοποιηθεί αυτοί οι φορείς, όσο και οι άμεσα ενδιαφερόμενοι για το πρόβλημα της ανεργίας και την διαμόρφωση εναλλακτικών σχεδίων και προτάσεων;

Μια σφαιρική γνώση του φαινομένου της ανεργίας, θα έφερνε στο φως τα ψυχολογικά προβλήματα και διλήμματα, τις μόνιμες παθολογικές παθήσεις, τα υψηλά ποσοστά θνησιμότητας, την απόγνωση και τις πράξεις αυτοκτονίας-αυτοκαταστροφής, την αύξηση των εγκληματικών πράξεων, τις τεράστιες κοινωνικές και οικονομικές ανισότητες, που όλα αυτά με ένα έμμεσο ή άμεσο τρόπο σχετίζονται με την ανεργία, την ανέχεια και την φτώχεια.

Μια σφαιρική και διεπιστημονική προσέγγιση του προβλήματος θα φέρει στο φως της δημοσιότητας μια καινούργια γνώση και κατανόηση πέρα από τον ποσοτικό προσδιορισμό των στατιστικών στοιχείων.

Γεγονός είναι ότι η ανεργία συγκεντρώνεται σε διάφορες γεωγραφικές περιοχές που σήμερα πλήττονται από την αποβιομηχάνιση και την ύφεση των επενδύσεων, επηρεάζει ειδικές κοινωνικές ομάδες και τάξεις εργαζομένων με έμφαση ιδιαίτερα στις πιο φτωχές κοινωνικές τάξεις π.χ. ανειδίκευτοι εργάτες, οι νεοεισερχόμενοι στην παραγωγική διαδικασία, οι μειονότητες, το ειδικευμένο προσωπικό σε χαμηλού επιπέδου υπηρεσίες. Ανησυχητικό φαινόμενο είναι και η συνεχιζόμενη αύξηση της ανεργίας ανάμεσα στο επιστημονικό προσωπικό και στους απόφοιτους της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, που τα τελευταία χρόνια προσλαμβάνει σοβαρές διαστάσεις.

Αρκετοί ερευνητές, και ιδιαίτερα οι ψυχολόγοι της εργασίας, που ασχολούνται συστηματικά με την μελέτη και έρευνα του κλάδου της Βιομηχανικής-Οργανωτικής Ψυχολογίας, έχουν προτείνει διάφορα μοντέλα ερμηνείας της ανθρώπινης συμπεριφοράς.

Τα μοντέλα αυτά, μας βοηθούν στο να κατανοούμε και να προβλέπουμε την συμπεριφορά του ανθρώπου στο περιβάλλον που ζει και εργάζεται. Ενα τέτοιο μοντέλο ερμηνείας της εργασιακής συμπεριφοράς έχει παρουσιαστεί ως εξής:

Οι παράμετροι που διαμορφώνουν την σχέση του ανθρώπου είναι τα κίνητρά του, οι αξίες και αρχές του, η συγκινησιακή - συναισθηματική του κατάσταση και οι συγκεκριμένες δεξιότητές του. Η συμπεριφορά του δεν αποτελεί πάντοτε την άμεση συνέπεια των στάσεών του, είτε γιατί παρεμβάλλονται παράμετροι όπως «προθέσεις - σκοποί - νοητική επεξεργασία», είτε γιατί είναι άμεσο αποτέλεσμα της συγκινησιακής - συναισθηματικής του κατάστασης ή της αυτοπεποίθησης που έχει στις δεξιότητές του. Επίσης η συμπεριφορά ενός ατόμου μπορεί να είναι περιστασιακή, να οφείλεται στις απαιτήσεις του περιβάλλοντος σε μια δεδομένη χρονική στιγμή.

Ο άνεργος πλήττεται στον πιο ευαίσθητο πυρήνα της προσωπικής του υπόστασης, στην αίσθηση της ατομικής του επάρκειας και αυτοπεποίθησης, αισθανόμενος ότι είναι ανήμπορος και ανίσχυρος να επηρεάσει το περιβάλλον με άμεση συνέπεια τη φυγή, την ματαίωση και την παραίτηση. Ο άνεργος εφαρμόζει μια συγκεκριμένη συμπεριφορά στον εργασιακό χώρο και αν γίνει αποδεκτή την υιοθετεί, αν όχι, οφείλει να την τροποποιήσει μεταβάλλοντας και διαφοροποιώντας μια ή περισσότερες από τις παραμέτρους π.χ. αλλαγή κινήτρων, συγκινησιακής κατάστασης (διάθεσης), πιστεύω και αρχές, σκοπούς-στάσεις και δεξιότητες. Αυτή είναι μια εσωτερική διεργασία που του προκαλεί άγχος, πίεση και ένταση, γιατί χρειάζεται συνειδητά να επιφέρει μεταβολές στην στάση του, απέναντι τόσο στην ίδια την εργασία, όσο και στους εργοδότες και να αντιστέκεται στην αλλοίωση των βασικών αρχών-σκοπών, αξιών και δεξιοτήτων.

Είναι μια πολύπλοκη διεργασία στην πραγματικότητα ανακάλυψης και τροφοδότησης, ενημερότητας, αυτοευθύνης, αυτοπεποίθησης και ειλικρίνειας στον ίδιο του τον εαυτό, που βάζει και τα θεμέλια για την αλλαγή της δυσλειτουργικής του συμπεριφοράς μέσω της ανάπτυξης εμπιστοσύνης στον εαυτό του, τις ικανότητες-δεξιότητές του, της δημιουργικότητάς του ως άτομο. Με άλλα λόγια, ο άνεργος χρειάζεται μία προσωπική

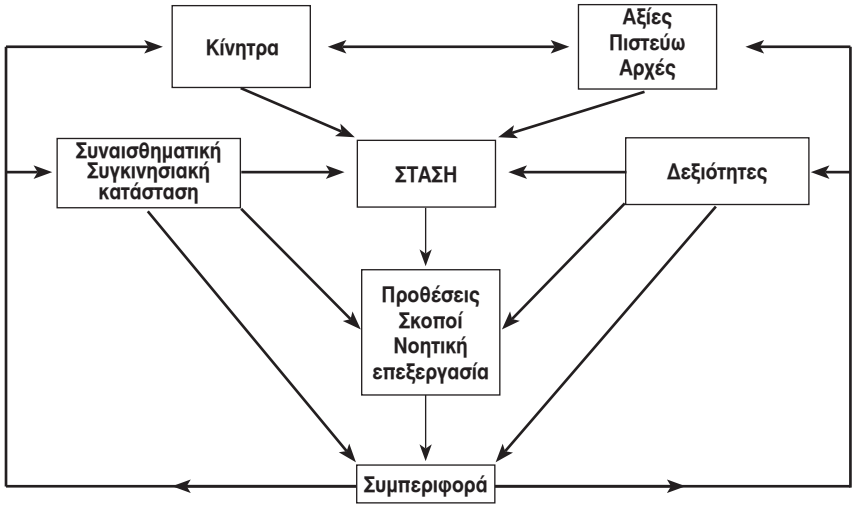

Προτάσεις

I. Διαμόρφωση σφαιρικής και διεπιστημονικής προσέγγισης και ανάπτυξη της επιστημονικής ανάλυσης απ' ομάδα κοινωνικών επιστημόνων (ψυχολόγος-κοινωνιολόγος-πολιτικός επιστήμονας).
II. Διαμόρφωση νέας κοινωνικής ευαισθησίας και αλληλεγγύης μεταξύ εργαζομένων και ανέργων, μεταξύ ισότιμων συνεργατών πολιτών.
III. Σχεδιασμός εναλλακτικών προγραμμάτων παρέμβασης για αντιμετώπιση ανεργίας, βασισμένα στη μελέτη κοινωνικής αλληλεπίδρασης.

μέθοδο για ανάλυση και κατανόηση της ίδιας του της συμπεριφοράς γεγονός εξαιρετικά πολύπλοκο και δύσκολο.

Στην πορεία όμως της διαδικασίας της ανεργίας, οι ερευνητές έχουν ανακαλύψει τρία βασικά ψυχολογικά στάδια που περνά το άτομο:

1. Το πρώτο στάδιο είναι αυτό της ενεργητικότητας. Υπάρχουν άμεσες ελπίδες εύρεσης εργασίας, ρεαλισμός στην αντιμετώπιση του προβλήματος, υπομονή και κατανόηση από το άμεσο οικογενειακό περιβάλλον, το μέλλον αντιμετωπίζεται θαρραλέα και αισιόδοξα.

2. Το στάδιο της αναμονής. Εδώ τα έξοδα περιορίζονται, το άτομο δείχνει σημάδια ψυχικής έντασης και κόπωσης, το περιβάλλον του ανέργου δείχνει σημεία μη αποδοχής και απόρριψης. Αρχίζει ο κοινωνικός στιγματισμός και ο εξευτελισμός (για να μην βρίσκεις δουλειά πρέπει να είσαι τεμπέλης, βλάκας, ανάξιος κλπ). Σταδιακά το άτομο αρχίζει να καταρρέει, ενώ οικονομικά η κατάσταση χειροτερεύει.

3. Το στάδιο της παθητικότητας. Η οικονομική κατάσταση είναι πλέον τραγική. Συνειδητοποιείται η προσωπική κατάρρευση (αρχές-αξίες-συναισθήματα, δεξιότητες, σκοποί). Ολοκληρώνεται ο φαύλος κύκλος παθητική στάση ζωής-μοιρολατρεία-εξάρτηση. Το αδιέξοδο παγιώνεται. Αρνητικές σκέψεις-αρνητική διάθεση-χάσιμο αυτοπεποίθησης.

Με τον τρόπο αυτό η ανεργία αποτελεί ένα φθοροποιό ψυχοκοινωνικό φαινόμενο, με αρνητικές επιπτώσεις στην στάση και συμπεριφορά του ατόμου.

Ο άνεργος ταχύτατα χάνει την αίσθηση του κοινωνικού σκοπού και της ενεργητικότητας της ζωής, αρνείται την έκφραση εποικοδομητικών για τη ζωή δραστηριοτήτων, γίνεται εσωστρεφής, επιτιθέμενος τόσο στον εαυτό του, όσο και στην κοινωνία. Με άλλα λόγια γίνεται αυτοκαταστροφικός αντί να είναι δημιουργικός, η ζωή του χάνει το νόημά της.

Μόλις τώρα περιγράψαμε το φαινόμενο της ψυχο-κοινωνικής δυσαρμονίας (χάσιμο κοινωνικού σκοπού, έλλειμμα επικοδομητικών δραστηριοτήτων - αρνητική, αυτοκαταστροφική συμπεριφορά, τεράστια δυσφορία) που όλα τα παραπάνω χαρακτηριστικά βασίζονται σε συναισθήματα που απεικονίζουν μια χαμηλή αυτοπεποίθηση και θυμό από την αίσθηση πλήρους αδυναμίας και ανικανότητας, εναντίον του εαυτού του.

Η βαθιά θλίψη (κατάθλιψη), απορρέει ως κατευθυνόμενος θυμός προς τον εαυτό και συνοδεύεται από την υποτίμηση του εαυτού.

Ο άνεργος βρίσκεται σε μια κατάσταση που η διαρκής αναζήτηση εργασίας, του προκαλεί από την μια πλευρά σύγκρουση ρόλου και από την άλλη αμφιβολία ρόλου, με αποτέλεσμα το συναισθηματικό άγχος στο άτομο.

Συνοψίζοντας, οι αρνητικές συνέπειες της ανεργίας, μπορούν να οριοθετηθούν σε δύο επίπεδα: το ατομικό και το κοινωνικό.

Στο ατομικό επίπεδο:

Αίσθηση αδιεξόδου - αβεβαιότητα, ανασφάλεια
Απόρριψη - στιγματισμός ανέργων
Κρίση και συγκρούσεις στο άμεσο οικογενειακό περιβάλλον
Εγωκεντρισμός-υπερευαισθησία-αρνητισμός
Διαστρέβλωση πραγματικότητας - υποκειμενισμός
Χαμηλή αυτοπεποίθηση - αυτοκαταστροφική συμπεριφορά

Στο κοινωνικό επίπεδο:

Αποδιάρθρωση κοινωνικού ιστού
Φτώχεια - περιθωριοποίηση - έλλειψη εμπιστοσύνης - καχυποψία
Ανάγκη για καινούργια αλληλεγγύη
Αποδιοργάνωση κάθε συλλογικής προσπάθειας

Η γνώση ότι μακρές περίοδοι ανεργίας συνοδεύονται και από σημαντική μείωση των άμεσων εισοδημάτων με άμεση επίπτωση στον ίδιο τον άνεργο, μας οδηγεί στη σχέση της ανεργίας με τα αρνητικά κοινωνικά φαινόμενα. ΥΠΑΡΧΕΙ ΦΑΝΕΡΗ ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΥΓΕΙΑΣ και ΑΝΕΡΓΙΑΣ. Μια έρευνα του Αμερικάνου στατιστικολόγου Η. Brener σε θέματα υγείας, υποστηρίζει ότι υπάρχει άμεση σχέση μεταξύ οικονομικής άνθισης ή οικονομικών προβλημάτων, με μειώσεις- αυξήσεις στο επίπεδο της γενικής θνησιμότητας του πληθυσμού σε περιπτώσεις π.χ. καρδιακών παθήσεων, αλκοολισμού, ναρκωτικών, εγκλημάτων-αυτοκτονιών, καθώς και εισόδου σε ψυχιατρικά ιδρύματα.

Οι άνεργοι είναι περισσότερο εκτεθειμένοι σε αυτοκαταστροφικές πράξεις, παρά εκείνοι που εργάζονται. Εχουν περισσότερες πιθανότητες να ασκήσουν βία και κακοποίηση σε επίπεδο οικογενειακών σχέσεων (παιδιά, σύζυγοι). Τα ποσοστά διαζυγίων ανάμεσα στους άνεργους είναι διπλάσια από τα κανονικά.

Ακόμη στην Αγγλία, τα άτομα που είχαν χάσει την εργασία τους λόγω πλεονασμού, είχαν σε σύγκριση με εργαζόμενα άτομα, υψηλότερη πίεση, χοληστερόλη, αναπνευστικά προβλήματα, ενώ οι αναλύσεις ούρων έδιναν υψηλά ποσοστά οξέων. Ας σημειωθεί ότι οι άνεργοι κάνουν πιο συστηματική χρήση φαρμάκων (ηρεμιστικά, ψυχοφάρμακα).

Η ανεργία χαλαρώνει την ικανότητα του πάσχοντα να βρει άλλη εργασία. Σύμφωνα με τον Harrison, η σοβαρότητα των ψυχολογικών παθήσεων προσδιορίζεται ανάλογα με το βαθμό της προσήλωσης που έχει ο άνεργος με την εργασία του. Πιο σοβαρά προβλήματα από την ανεργία αντιμετωπίζουν οι άνδρες παρά οι γυναίκες, οι νέοι παρά οι ηλικιωμένοι, οι ελεύθεροι παρά οι παντρεμένοι. Τα ψυχολογικά προβλήματα των γυναικών που δεν είναι έγγαμες είναι περισσότερα σε σύγκριση με αυτά των παντρεμένων γυναικών.

Οι άνεργοι έχει ανακαλυφθεί ότι έχουν μεγαλύτερο άγχος από τα συνηθισμένα επίπεδα, κάπου 8 φορές μεγαλύτερο, τάσεις για ύπνο, ανικανότητα συγκέντρωσης, απώλεια μνήμης, μερική σεξουαλική ανικανότητα, διαταραχές στο επίπεδο των σχέσεων, υψηλή ευερεθιστικότητα.

Ανησυχητικά είναι και τα στοιχεία που υποστηρίζουν την άμεση σχέση ανεργίας και εγκληματικότητας, ιδιαίτερα όταν ο άνεργος είναι νεαρής ηλικίας και προέρχεται από φτωχό κοινωνικό στρώμα.

Ολες οι έρευνες συγκλίνουν στο εξής

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Mental health and work organizations-Alan McLean-1970 Public Health Service Research

2. Psychology industrial Organizations-Maier/Verser-1982 Boston.

3. People organizations - Au introduction to organizational behaviour-Terence Mitchell 1982.

4. Brener Harrey «Personal Stability and Economic Security» Social Politic-1977

5. Η επικοινωνία μέσα και έξω από εργασιακό χώρο-εκδ. Ελληνικά γράμματα-Αθήνα 1995.

6. Αρχεία εταιρείας Ψυχολογικής Ψυχιατρικής Ενήλικου και Παιδιού: Η Συμπεριφορά και η Αλλοτρίωση στον εργασιακό χώρο - Μ. Γιανουλέας - τεύχος 2 Ιούνιος 1995.

Σεμινάριο συνδικαλιστικής επιμόρφωσης του ΙΝΕ-Ο.Ι.Υ.Ε.

Σεμινάριο Συνδικαλιστικής Επιμόρφωσης πραγματοποίησε το κλαδικό ΙΝΕ της Ομοσπονδίας Ιδιωτικών Υπαλλήλων Ελλάδος την Κυριακή 3/11/1996, στο οποίο είχαν προσκληθεί και συμμετείχαν 35 εκλεγμένα στελέχη του Συλλόγου Τεχνικών Υπαλλήλων Ελλάδος (Σ.Τ.Υ.Ε.). Το Σεμινάριο, είχε τα ακόλουθα θέματα:

- **Θεσμικό πλαίσιο Συλλογικών Συμβάσεων Εργασίας - ν. 1876/90 - Συλλογικές Συμβάσεις του κλάδου (Σ.Σ.Ε. 5/5/1996 & Δ.Α. 31/1/1996).**

Εισηγητής ήταν ο κ. Αγγελος Φραγκόπουλος, Πρόεδρος της Ομοσπονδίας και μέλος της Διοίκησης του Ο.ΜΕ.Δ.

- **Ευρωπαϊκή Ενωση, θεσμικά όργανα - Ταμείο συνοχής - διαδικασία χρηματοδότησης των δημοσίων έργων.**

Εισηγητήςήταν ο κ. Γιώργος Ντάσης, Γραμματέας Διεθνών Σχέσεων του ΙΝΕ της Γ.Σ.Ε.Ε.

- **Εργασιακές Σχέσεις - Ελαστικές μορφές απασχόλησης στις Τεχνικές επιχειρήσεις - Συνεργάτες.**

Σεμινάριο για τις συλλογικές διαπραγματεύσεις

Πενθήμερο σεμινάριο συνδικαλιστικής επιμόρφωσης με θέμα τις συλλογικές διαπραγματεύσεις πραγματοποίησε το ΙΝΕ/ΓΣΕΕ στίς 9-13 Δεκεμβρίου. Υπεύθυνος του σεμιναρίου ήταν ο Γ. Κουζής επιστημονικός συνεργάτης του Ινστιτούτου και λέκτορας του Παντείου Πανεπιστημίου.
Τα θέματα που αναπτύχθηκαν ήταν τα εξής:

Πρόγραμμα σεμιναρίου

Δευτέρα 9/12:	Ανάλυση του Θεσμικού Πλαισίου των Συλλογικών Διαπραγματεύσεων στην Ελλάδα.
Εισηγητής:	Οργανισμός Μεσολάβησης και Διαιτησίας Λάμπρος Σέμπος, Νομικός, Μέλος του Σώματος Μεσολαβητών - Διαιτητών
Τρίτη 10/12:	Εξέλιξη του περιεχομένου ΣΣΕ στην Ελλάδα - Σύγχρονες Τάσεις.
Εισηγήτρια:	Μαρία Ντότσικα, Δρ. Εργατικού Δικαίου, Μέλος του Σώματος Μεσολαβητών - Διαιτητών
Τετάρτη 11/12:	Συλλογικές Συμβάσεις και Ευρωπαϊκή Εμπειρία: Σύγχρονες Τάσεις - Ευρωπαϊκές ΣΣΕ.
Εισηγητής:	Γιώργος Κουκουλές, Αναπλ. Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου.
Πέμπτη 12/12:	Τεχνική των διαπραγματεύσεων
Εισηγητής:	Ανδρέας Νικολόπουλος, Αναπλ. Καθηγητής Οικονομικού Πανεπιστημίου, Μέλος του Σώματος Μεσολαβητών
Παρασκευή 13/12:	Γενικά Συμπεράσματα - Αξιολόγηση σεμιναρίου